
Μελέται ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Παγκοσμίου Οἰκονομίας

Η ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Ἑπὶ
Π. Β. ΔΕΡΤΙΛΗ

Εἰσαγωγή

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς δημοσίας πίστεως τῶν κρατῶν ἀποτελεῖ ἐν τῶν χαρακτηριστικωτέρων σημείων τῶν συγχρόνων δημοσιονομικῶν ζητημάτων. Ποῖοι εἶναι οἱ λόγοι οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τῆς δημοσίας πίστεως τῶν κρατῶν δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐρευνήσωμεν εἰς τὴν παρούσαν μελέτην. Οὔτε ἐπίσης ἀσχολούμεθα μὲ τὰ ἐπὶ τάπητος φαινόμενα τῆς μειώσεως τῆς δημοσίας πίστεως ἐνίων ἰδίως κρατῶν.

Ἐντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης ἀποτελεῖ ἡ ἔρευνα ὠρισμένων ζητημάτων σχετιζομένων μὲ τὴν κατανομήν τῶν δημοσίων δανείων κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς, τῆς Βουλγαρίας καὶ Τουρκίας, συνεπεῖα ἀποσπάσεως ἐδαφῶν τῶν κρατῶν τούτων παρ' ἄλλων κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς, ἰδίᾳ τῆς Βουλγαρίας, Σερβίας καὶ Ἑλλάδος.

Τὰ δημοσιονομικὰ προβλήματα, ἅτινα προκύπτουσιν ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν, εἴτε μερικῶς διαμελισθέντων καὶ ἀπολεσάντων τμήματά τινά τῶν ἐδαφῶν των εἴτε ἐξ ὀλοκλήρου προσαρτηθέντων παρ' ἄλλων κρατῶν, προσλαμβάνουσιν εἰς τὴν σύγχρονον μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς δημοσίας πίστεως τῶν κρατῶν ἰδιαίτερον θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν ἐνδιαφέρον. Δύναται ὅμως νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι τὰ προβλήματα τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων παρουσιάζουσιν ὅλως ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους συνεπεῖα ἀποσπάσεως ἐδαφῶν τοῦ τουρκικοῦ κράτους παρὰ τῶν ἄλλων βαλκανικῶν κρατῶν.

Τὸ ὀθωμανικὸν κράτος ὄχι μόνον ἠύξησε κατὰ πολὺ τὸ δημόσιον αὐτοῦ χρέος, ἀλλὰ συνῆψεν ἐπίσης παντὸς εἴδους δάνεια. Ἐξ ἄλλου ἢ ἀνάγκη τῆς ἀνακατανομῆς τοῦ μέρους τῶν δανείων, δι' ὧν ἐπεβαρύνθησαν κράτη τινά, ὡς ἡ Βουλγαρία, συνεπίεζε ἐπακολουθήσαντος νέου πολέμου καὶ ἀπωλείας τμήματος τῶν ἐδαφῶν, ἅτινα ἀρχικῶς ἡ Βουλγαρία προστήρησεν ἐκ τῆς Τουρκίας, καθιστᾷ περισσότερον περίπλοκον τὸ ζήτημα τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν ἐν τῇ Βαλκανικῇ. Ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ ἀσχολούμεθα μὲ θέματά τινά προκύπτοντα ἐκ τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους καὶ τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συνθηκῶν ἰδίως τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878, τῆς Λωζάννης τοῦ 1923 καὶ τοῦ Νεϊγῦ τοῦ 1919.

Ι. Γενικαὶ τινες παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἀρχῶν περὶ κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν ἐν περιπτώσει διαμελισμοῦ αὐτῶν.

Διὰ τὰ κατανοηθῶσιν ὅμως πληρέστερον αἱ διάφοροι ἀπόψεις, αἵτινες συνδέονται μὲ τὴν κατανομὴν τῶν δημοσίων δανείων τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, κρίνομεν σκόπιμον ὅτι ἐνδείκνυται νὰ συνοψισθῶσι ἐνταῦθα γενικαὶ τινες ἰδέαι ἱστορικαὶ καὶ νομικαὶ, αἵτινες δέον νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει ἐν τῇ ἐρευνῇ τῶν ζητημάτων τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων.

Οὕτως, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ σημειωθείσα ἐξέλιξις εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν πολιτικῶν συστημάτων τῶν κρατῶν καὶ τῆς περὶ κράτους ἐννοίας ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως, δὲν πρέπει νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προηγούμενον λύσεις ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἀναγόμεναι πολὺ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἰδίως εἰς τὴν περίοδον καθ' ἣν τὰ δάνεια δὲν ἦσαν ἐθνικὰ ἀλλὰ ἦσαν δάνεια προσωπικὰ τοῦ μονάρχου, πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου συνεταυτίζετο ἡ ἐννοια τοῦ κράτους.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς νομικὰς ἰδέας καὶ γενικώτερον τὰς θεωρητικὰς ἰδέας, αἵτινες ἐνδείκνυται νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει εἰς τὴν ἔρευναν τῶν θεμάτων τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων, δύναται νὰ παρατηρηθῇ ἐν πρώτοις ὅτι ἔχουσιν ἀναπτυχθῆ περισσότεραι τῆς μιᾶς, ὡς ἡ συνέχεια τῆς προσωπικότητος τοῦ κράτους ἐν τῷ χρόνῳ, ἐξ οὗ ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ προσαρτῶντος κράτους ὅπως συνεχίζη νὰ βαστάζη τ' ἀνάλογα βάρη τῶν δανείων τοῦ διαμελιζομένου κράτους, οὗτινος τὴν προσωπικότητα συνεχίζει, ἢ ἐπίδρασις τοῦ στοιχείου τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως ἢ ἐξαφανίσεως τοῦ κράτους, ἐν συνδυασμῷ ἰδίως πρὸς τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ δημόσια δάνεια τῶν κρατῶν βαρύνουσι τὸ ἔδαφος αὐτῶν, ἢ φύσις τοῦ δημοσίου χρέους, κυριαρχικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐν περιπτώσει προσαρτή-

σεως ἐδαφῶν. Ἐκτὸς τούτου, πρὸς ἐπίλυσιν καὶ κατανόησιν τῶν θεμάτων ὑπερὶ κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν, ἔχουσιν ἀναπτυχθῆ ἡ θεωρία τῆς διαδοχῆς, ἡ θεωρία τοῦ δικαιώματος τοῦ γενικοῦ ἐνεχύρου τῶν δανειστῶν ἐπὶ τῶν προσόδων τῶν κρατῶν, ἅτινα δανείζουσιν, ἡ θεωρία τοῦ ἄνευ αἰτίας πλουτισμοῦ, ὅπως δικαιολογηθῆ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ προσαρτῶντος κράτους ν' ἀναλάβῃ ἀνάλογον βᾶρος ἐκ τῶν δημοσίων δανείων τοῦ κράτους, οὔτινος προσαρτᾶ ἐδάφη. Ἐγένετο ἐπίσης προσφυγὴ εἰς ἐννοίας τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ἢ τοῦ δημοσίου δικαίου. Παρειαδύουσιν ἐπίσης διάφορα συμφέροντα καὶ πολιτικαὶ ἀπόψεις συνδεόμεναι ἀκόμη μὲ τὴν δημοσιονομικὴν ἱκανότητα τῶν κρατῶν, ἅτινα προσαρτῶσιν ἢ χάνουσιν ἐδάφη, τὰ ὅποια ἐνδιαφέρει ἡ κατανομή τῶν δημοσίων δανείων τοῦ κράτους ἐξ οὗ ἀποσπῶνται τὰ ἐδάφη ταῦτα ἢ τέλος ἀπόψεις συνδεόμεναι ἀκόμη μὲ τὸ συμφέρον τῶν δανειστῶν ἢ τῶν δανειζομένων κρατῶν. Δὲν προτιθέμεθα νῦν ν' ἀναπτύξωμεν τὰς ὑποστηρικθείσας ταύτας νομικὰς ἀπόψεις ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ προβλήματος τούτου τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων. Διὰ ν' ἀχθῶμεν ὁμως εἰς ἀσφαλεστέρας λύσεις τοῦ προβλήματος τούτου τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων, καθ' ἡμᾶς, πρέπει νὰ ληθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι τὰ δάνεια τῶν κρατῶν βαρύνουσι προσωπικῶς τρόπον τινὰ τοὺς φορολογουμένους τῶν κρατῶν τούτων, εἰς τρόπον ὥστε λόγῳ τῆς ἀποσπάσεως ἐδαφῶν ἐκ τινος κράτους οἱ φορολογούμενοι τῶν προσαρτωμένων ἐπαρχιῶν καὶ γενικώτερον οἱ φορολογούμενοι τοῦ προσαρτῶντος κράτους ὀφείλουσι νὰ συνεχίζωσι νὰ βαστάζωσι τ' ἀνάλογα βάρη τῶν δανείων τοῦ κράτους, ἐξ ὧν ἀποσπῶνται τὰ προσαρτώμενα ἐδάφη. Συνεπῶς ἐν τῇ ἐρευνῇ τῶν ζητημάτων περὶ κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων δεόν νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ὅχι μόνον ὅτι συμπλέκονται τὰ συμφέροντα τῶν φορολογουμένων τοῦ προσαρτῶντος κράτους πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν φορολογουμένων τοῦ προσαρτωμένου κράτους ὡς καὶ τὰ συμφέροντα τῶν δανειστῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ἀκόμη σειρά ἀπόψεων, αἵτινες ἐνδέχεται νὰ περιορίζωσι τὴν ὑποχρέωσιν τῶν φορολογουμένων τοῦ προσαρτῶντος κράτους, ἐφ' ὅσον τ' ἀνάλογα ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν δανείων τοῦ διαμελιζομένου κράτους βάρη εἶναι ὑπέρογκα. Ἐπίσης δεόν νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει καὶ ἄλλαι τινὲς ἀπόψεις, αἵτινες ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν φύσιν, τὴν προέλευσιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὑπὸ κατανομὴν δανείων. Τὰς εἰδικὰς ταύτας ἀπόψεις ἐν σχέσει μὲ τὴν προέλευσιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὑπὸ κατανομὴν δανείων θ' ἀναπτύξωμεν κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ, ἐφ' ὅσον ἐνδείκνυται ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς παρούσης

έργασίας. Προκειμένου περί τοῦ καθορισμοῦ τῆς συμμετοχῆς τῶν φορολογουμένων τῶν ἀπεσπασμένων ἐπαρχιῶν καὶ γενικώτερον τῶν φορολογουμένων τοῦ προσαρτῶντος κράτους εἰς τὸ δημόσιον χρέος τοῦ διαμελιζομένου κράτους λόγῳ τῆς ἀποσπάσεως ἐξ αὐτοῦ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς ὁποίας προσαρτᾶ, εἶναι δυνατὸν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ ἀναλογία κατὰ μέσον ὄρον τῆς ἀποδόσεως τῶν φόρων ἐν γένει εἰς τὰς ἀποσπώμενας τοιαύτας ἐπαρχίας, πχ. κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἢ τριετίαν, ἀλλ' εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις μόνον ἡ ἀπόδοσις ἐνὸς φόρου ἢ καὶ ἀκόμη νὰ ληφθῇ ὡς ἐπιβοηθητικὴ ἔνδειξις ἡ πύκνωσις τῶν συγκοινωνιῶν, τὸ δίκτυον τῶν ὁδῶν, τῶν σιδηροδρόμων, λιμένων, διότι αἱ συγκοινωνίαι εἶναι ἀξιόλογον τεκμήριον τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ πλούτου μιᾶς χώρας. Ἀντιθέτως, εἶναι σφαλερὰ ἔνδειξις ἡ πύκνωσις τοῦ πληθυσμοῦ, διότι ἡ συγκέντρωσις τοῦ πλούτου εἰς τινὰ χώραν δὲν κατανέμεται πάντοτε ἀναλόγως τῆς πυκνώσεως τοῦ πληθυσμοῦ, καθ' ὅσον δὲν ἀποκλείεται ὁ πλοῦτος εἰς μίαν χώραν νὰ εἶναι συγκεντρωμένος περισσότερο εἰς τινὰς ἐπαρχίας οὔτε ἐπίσης εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μᾶλλον ἀσφαλῆς ἔνδειξις ἢ ἔκτασις τοῦ ἐδάφους, διότι ὁμοίως ὅλα τὰ τμήματα μιᾶς χώρας δὲν περικλείουσιν ἴσον πλοῦτον. Μᾶλλον ἀσφαλῆς κριτήριον κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποτελοῦσιν ἡ φορολογικὴ ἀντοχὴ καὶ ἐν γένει οἱ φόροι, καθ' ὅσον διὰ τῶν φόρων ὄχι μόνον κατανέμονται κατ' ἔτος τὰ δημόσια βάρη, ἀλλὰ ἐμμέσως καὶ ἐν τῷ χρόνῳ, δεδομένου ὄντος ὅτι ἡ ὑπηρεσία τῶν δημοσίων δανείων καὶ ἡ ἀπόσβεσις αὐτῶν δέον νὰ συντελῆται διὰ τῆς ἐπιβολῆς φόρων. Ἴνα ὅμως τὸ μέτρον τῆς φορολογικῆς ἀντοχῆς πρὸς κατανομὴν τῶν δημοσίων δανείων ἀποβῇ δικαιότερον, ἐνδείκνυται νὰ ἐξετάζηται κατὰ πόσον ἐφαρμόζεται ὁμοιομόρφως τὸ φορολογικὸν σύστημα εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς διαμελιζομένης χώρας μεταξὺ περισσοτέρων κρατῶν. Ἐν συμπεράσματι λοιπὸν ἔχομεν τὴν γνώμην ὅτι ἐνδείκνυται ὅπως τὸ κράτος ὅπερ προσαρτᾶ συμμετάσχη εἰς τὰ δανειακὰ βάρη τοῦ διαμελιζομένου κράτους, διότι τὸ δημόσιον χρέος μιᾶς χώρας βαρύνει προσωπικῶς τρόπον τινὰ τοὺς φορολογουμένους τῆς χώρας ταύτης κατὰ τὸ μέτρον τῆς φορολογικῆς αὐτῶν ἀντοχῆς. Τὸ κράτος ὅμως ὅπερ προσαρτᾶ εὐθύνεται ἔναντι τῶν δανειστῶν τοῦ δημοσίου χρέους τοῦ διαμελιζομένου κράτους *proter rem* καὶ δὲν δεσμεύεται τρόπον τινὰ προσωπικῶς. Τὸ κράτος λοιπὸν, ὅπερ προσαρτᾶ, θὰ δύναται νὰ κάμῃ διακρίσεις εἰς ὠρισμένας περιστάσεις καὶ ν' ἀποκρούσῃ πᾶν βᾶρος ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐκ κατανομῆς ἀναλόγως τῆς

προελεύσεως τοῦ δημοσίου χρέους, ἥτοι ἐφ' ὅσον ἐσχηματίσθη τοῦτο παρὰ τοῦ διαμελιζομένου κράτους πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ κατ' αὐτοῦ πολέμου ἢ ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ δημόσιον χρέος τοῦ διαμελιζομένου κράτους ἐπισωρεύει ἐπ' αὐτοῦ βάρη δυσβάστακτα καὶ δυσχεραίνοντα τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν οὐσιωδῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ.

Ἡ ἀρχὴ καθ' ἣν ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δημοσίων δανείων διαμελιζομένου κράτους βασιζέται ἐπὶ ἐννοιῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ καθ' ἣν τὸ κράτος, ὅπερ προσαρτᾷ ὀφείλει ν' ἀναλάβῃ μέρος τοῦ βάρους τῶν δανείων τοῦ διαμελιζομένου κράτους κατὰ τὸν κανόνα «*ubi emolumentum ubi onus*», ὡς ἐάν τὸ ἔδαφος τοῦ διαμελιζομένου κράτους εἶναι ὑποθηκευμένον διὰ τὸ δημόσιον χρέος αὐτοῦ, δὲν εὐρίσκει ἤδη πολλοὺς ὄπαδούς, διότι δὲν ἀρμόζει νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐννοίας τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου πρὸς ἐπίλυσιν θεμάτων, ἅτινα προκύπτουσιν ἐκ τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν.

Ἡ ὑποχρέωσις ἐπίσης τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν κατανομὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τοῦ μέτρου τοῦ πλουτισμοῦ τῶν προσαρτωμένων ἐπαρχιῶν ἐκ τῆς συνάψεως τῶν ὑπὸ κατανομὴν δανείων, διότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, δεδομένου ὄντος ὅτι τὰ δημόσια δάνεια τῶν κρατῶν δὲν εἶναι πάντοτε παραγωγικὰ ἢ ὠφέλιμα, ἐλάχισται θὰ ἦσαν αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς θὰ ἦτο ἐπιβεβλημένη ἡ κατανομή τοῦ δημοσίου χρέους τῶν διαμελιζομένων χωρῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν, ἅτινα προσαρτῶσιν ἐπαρχίας αὐτῶν. Ἐξ ἄλλου, ἂν δὲν προκύπτῃ ἄμεσος γενικὴ ὠφέλεια ἐκ τῆς συνάψεως ἐνὸς δανείου καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, προκύπτει ἔμμεσος τοιαύτη ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ κράτος τοῦτο διὰ τῆς συνάψεως ἐνὸς μὴ παραγωγικοῦ ἢ μὴ ὠφελίμου δανείου ἀποφεύγει τὴν ἀφαρμογὴν μέτρων, πχ. τὸν πληθωρισμὸν, δυναμένων νὰ ἔχῃσι δυσμενεστέραν ἐπίδρασιν γενικῶς ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας ταύτης.

Θὰ ἦτο δυνατὸν ἐν τέλει νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι δὲν ἀναγνωρίζεται νομικὴ ὑποχρέωσις διὰ τὸ κράτος, ὅπερ προσαρτᾷ ἔδάφη, ὅπως ἀναλάβῃ ἀνάλογα βάρη ἐκ τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου χρέους τοῦ προσαρτωμένου ἢ διαμελιζομένου κράτους. Τὸ κράτος ὅπερ προσαρτᾷ μόνον ὡς συνεχίζον τὴν προσωπικότητα τοῦ προσαρτωμένου κράτους ἢ μᾶλλον ἐπειδὴ ἐπεκτείνεται εἰς ἐπαρχίας ἢ τμήματα τοῦ διαμελιζομένου κράτους, εἶναι δίκαιον, ὅπως ἀναλάβῃ μέρος τῶν δανείων αὐτοῦ, ἅτινα ἐβάρυνον τοὺς φορολογουμένους τῶν προσαρτωμένων ἐπαρχιῶν εἰς τὰς ὁποίας τοῦτο ἐπεκτείνεται, ἐφ' ὅσον καθ'

ἡμᾶς δὲν συντρέχουσιν εἰδικαὶ συνθήκαι δυνάμεναι νὰ δικαιολογήσῃσι τὸ μέτρον τῆς ἀπαρνήσεως τῶν βαρῶν τούτων. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ ὑπὸ κατανομήν δάνεια βεβαίως ἀπορρέει ἐκ τῶν σχετικῶν συνθηκῶν καὶ καθ'ὃ μέτρον καθορίζεται ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ εἰς τὴν σύγχρονον ἔννοιαν τοῦ κράτους τοῦ δικαίου τὸ κράτος ὅπερ προσαρτᾷ ὀφείλει νὰ μὴ παραβλέπη ὠρισμένους κανόνας, οἵτινες ρυθμίζουσι τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου συμπεριφορὰν τῶν κρατῶν.

Οὕτω, καθ'ἡμᾶς, τὸ κράτος οὐτινος προσαρτῶνται ἐπαρχίαι διατηρεῖ τὴν νομικὴν ὑποχρέωσιν τῆς πληρωμῆς τῶν δανειακῶν αὐτοῦ βαρῶν ἔναντι τῶν δανειστῶν αὐτοῦ. Πᾶσα μάλιστα συνθήκη ρυθμίζουσα τὴν κατανομήν τῶν δανείων τούτων μεταξὺ τῆς χώρας, ἧς προσαρτῶνται ἐδάφη καὶ τῆς χώρας ἣτις προσαρτᾷ αὐτὰ ἐφ' ὅσον δὲν γίνῃ ἀποδεκτὴ παρὰ τῶν δανειστῶν ἰσχύει μόνον μεταξὺ τῶν χωρῶν τούτων.

Ἡ σύστασις προσόδων τελωνείων, μονοπωλίων, σιδηροδρόμων καὶ ἄλλων φόρων ὡς ἐγγυήσεων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων, ἅτινα περιλαμβάνονται εἰς τὴν κατανομήν, δὲν δύναται νὰ ἐπιπηρεάσῃ τὰς ἐκτιθεμένας ἀνωτέρω γενικὰς λύσεις ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, εἰς τρόπον ὥστε τὸ κράτος ὅπερ προσαρτᾷ τὰ ἐδάφη, ἐφ' ὧν εὐρίσκονται τὰ τελωνεῖα καὶ γενικῶς αἱ ἐγγυήσεις αὐταί, ν' ἀναλάβῃ τὰ δάνεια, ἢ ὑπηρεσία τῶν ὁποίων ἐξυπηρετεῖται διὰ τῶν ὡς ἐγγυήσις παρασχεθεισῶν προσόδων. Ὁ καθορισμὸς (affectation) προσόδων τινῶν τοῦ κράτους δι' εἰδικούς σκοπούς, πχ. διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ὑπηρεσίας δημοσίων δανείων, εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν θεμελιώδη κανόνα τῆς δημοσιονομικῆς ἐπιστήμης τοῦ μὴ εἰδικοῦ καθορισμοῦ τῶν ἐσόδων τοῦ κράτους δι' ὠρισμένας δαπάνας αὐτοῦ, τούναντίον κατὰ τὸν θεμελιώδη αὐτὸν κανόνα τὰ ἔσοδα τοῦ κράτους μὴ προοριζόμενα εἰδικῶς δι' ὠρισμένας δαπάνας ἀντικρῦζουσι τὸ σύνολον τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ συνεπῶς μεταξὺ τούτων καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δημοσίου χρέους. Τὰ κράτη ὅμως ἅτινα ἔχουσι μειωμένην δημοσίαν πίστιν ἀναγκάζονται, ὅπως ἐξεύρωσι εὐχερέστερον δάνεια, νὰ παράσχῃσι συμβατικῶς ὠρισμένας προσόδους ὡς ἐγγυήσιν τοῦ δανείου. Ἡ ἔννοια τῆς ἐγγυήσεως αὐτῆς δὲν εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ὑποθήκης ἐν τῷ ἰδιωτικῷ δικαίῳ. Τὰ ἠγγυημένα αὐτὰ δάνεια παρέχουσι ἀσφάλειαν ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῆς ὑπηρεσίας των διὰ τοῦ καθορισμοῦ ὑπὲρ αὐτῆς εἰδικῶν προσόδων¹, ἀλλ' ἐν περιπτώσει διαμελισμοῦ τοῦ συνάψαντος

1. Μάλιστα κατὰ κανόνα, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν ἔκθεσιν τῆς Δημοσιονομικῆς

αὐτὰς κράτους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βαρύνωσι τὸ κράτος, ὅπερ προσ-
αρτᾶ τὰ ἐδάφη, ἐφ' ὧν κεῖνται αἱ εἰδικαὶ αὐταὶ ἐγγυήσεις, καθ' ὅσον
τὸ κράτος ὅπερ δανείζεται ὑποχρεοῦται πρὸς πληρωμὴν τῆς ὑπη-
ρεσίας τοῦ δημοσίου χρέους αὐτοῦ δι' ὄλων τῶν προσόδων αὐτοῦ.
Ἐξ ἄλλου τὰ ἠγγυημένα δάνεια δὲν συνάπτονται ἀποκλειστικῶς
πρὸς ὠφέλειαν τῶν τμημάτων τοῦ κράτους, ἐφ' ὧν κεῖνται αἱ παρε-
χόμεναι ἐγγυήσεις. Ἐκτὸς τούτου ἐπὶ πλέον αἱ πρόσοδοι τῶν ἐγ-
γυήσεων π.χ. αἱ πρόσοδοι τοῦ τελωνείου Πειραιῶς δὲν προέρχονται
ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ κράτους, ἐφ' ἧς κεῖνται αἱ πα-
ρεχόμεναι ἐγγυήσεις, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον προκύπτουσιν
ἐξ ὄλων τῶν τμημάτων τῆς δανειζομένης χώρας. Συνεπῶς τὸ διαμε-
λιζόμενον κράτος εὐθύνεται νομικῶς καὶ εἰς περίπτωσιν τῶν ἠγγυη-
μένων δανείων *in finitum* ἔναντι τῶν πιστωτῶν, καὶ μόνον διὰ
συμβάσεως μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν καὶ τῶν δανειστῶν
τροποποιεῖται ἡ νομικὴ αὕτη ὑποχρέωσις αὐτῶν.

Μετὰ τὰς γενικὰς αὐτὰς παρατηρήσεις περὶ τῶν ἀρχῶν αἵτινες
ἐνδείκνυται νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει εἰς τὴν κατανομὴν τῶν δημο-
σίων δανείων τῶν κρατῶν ἐν περιπτώσει διαμελισμοῦ αὐτῶν, ἐρχό-
μεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν περὶ κατανομῆς διατάξεων ἰδίως τῶν συν-
θηκῶν τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878, Λωζάννης 1923 καὶ Νεϊγὺ τοῦ
1919 ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατανομὴν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους
καὶ τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους.

II. Αἱ διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 καὶ τῶν συμ- βάσεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1881.

Ἡ κατανομή τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους προβλέπεται με-
ταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν κατὰ πρῶτον εἰς τὴν συνθήκην
τοῦ Βερολίνου τῆς 13 Ἰουλίου 1878 καὶ εἰς τὰς συμβάσεις τῆς Κων-
σταντινουπόλεως τῆς 24 Μαΐου 1881 μεταξὺ τῶν Μεγάλων Δυνά-
μεων καὶ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς 2 Ἰουλίου 1881 μεταξὺ τῆς Τουρκίας
καὶ τῆς Ἑλλάδος. Πρέπει μάλιστα νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Τουρκία εἶχε

Ἐπιτροπῆς τῆς ΚΤΕ τῆς 26 Μαρτίου 1932, ἡ παρεχόμενη ἐγγύησις διὰ τοῦ
καθορισμοῦ γενικῶς ἢ εἰδικῶς προσόδου νομικῶς διασφαλίζει μόνον δικαίωμα
ἐπὶ τῶν εἰσπραττομένων προσόδων εἰς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα τοῦ δα-
νεισθέντος κράτους καὶ δὲν παρέχει οὐδεμίαν εἰδικὴν νομικὴν ἐγγύησιν διὰ τὸ
ζήτημα τῆς μεταβιβάσεως τῆς ὑπηρεσίας (*transfert*), ἡ ὁποία, συντε-
λουμένη εἰς τὸ συμπεφωνημένον ξένον νόμισμα ἢ εἰς χρυσόν, δύναται ὄντως νὰ
διεγείρῃ μεγάλας δυσχερείας εἰς τὴν συναλλαγματικὴν κατάστασιν μιᾶς δανει-
ζομένης χώρας, ὡς συμβαίνει κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον. Βλέπε δημοσιεύ-
ματα ΚΤΕ No officiel C. 328 M. 199 1932 II A.

παραχωρήσει εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς τῶν κρατῶν τούτων εἰς τὴν κατανομήν τοῦ δημοσίου χρέους αὐτῆς ὡς καὶ τὸν ἐτήσιον φόρον ὑποτελείας τῆς Βουλγαρίας πρὸς τὴν Τουρκίαν, περὶ οὗ γράφομεν ἄλλαχοῦ.

Ἡ συνθήκη τοῦ Βερολίνου τοῦ ἔτους 1878 ἐν ἄρθρῳ 9 διὰ τὴν Βουλγαρίαν, ἐν ἄρθρῳ 33 διὰ τὸ Μαυροβούνιον καὶ ἐν ἄρθρῳ 42 διὰ τὴν Σερβίαν ἀναγράφει ὅτι τὰ κράτη ταῦτα θὰ ὤφειλον νὰ βασιτάξωσιν ἐν μέρος τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Ἐπίσης ἀνάλογον διάταξιν περιλαμβάνει τὸ ἄρθρον 10 τῶν εἰρημένων συμβάσεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἔτυχον ἐφαρμογῆς παρὰ μόνον ἐν σχέσει μὲ τὴν Βουλγαρίαν καθ' ὃν τρόπον γράφομεν ἄλλαχοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ κατανοηθῆ πληρέστερον ἡ σημασία αὐτῶν, ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὴν Ἑλλάδα παραπέμπομεν εἰς τὴν ἐργασίαν μας «*La Grèce et la dette publique ottomane*, Paris 1931 (ἀνατύπωσις ἐκ τῆς *Revue de Science et de Legislation Financières* Oct-Dec. 1931) ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν Σερβίαν, Μαυροβούνιον, Ρουμανίαν καὶ Βουλγαρίαν πραγματευόμεθα ἀμέσως κατωτέρω ἀσχολούμενοι ἀκόμη περὶ τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος τῶν χωρῶν τούτων, ὡς ρυθμίζεται μέχρι τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ μεταγενεστέρως διὰ τὴν Βουλγαρίαν, Σερβίαν καὶ Μαυροβούνιον.

ΣΕΡΒΙΑ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ

Οὕτως, ἐν πρώτοις σημειωτέον διὰ τὴν Σερβίαν ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1829 μέχρι τοῦ ἔτους 1878 εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ὡς αὐτόνομος πολιτεία ἢ αὐτόνομον πριγκηπαῖτον ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ πληρῶνῃ φόρον ὑποτελείας.

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (ἄρθρον 3) τοῦ ἔτους 1878 ἡ Σερβία ἀνακηρύσσεται κυρίαρχον κράτος καὶ λύει οὕτω πάντα πολιτικὸν δεσμὸν μετὰ τῆς Τουρκίας, ἐνῶ συγχρόνως διὰ τῆς ἰδίας συνθήκης προσαρτᾷ ἐδάφη τινὰ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ Μαυροβούνιον ἐπίσης ἀνακηρύσσεται διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου κυρίαρχον κράτος (ἄρθρ. 26) ὡς καὶ ἡ Σερβία καὶ διαρρηγνύει πάντα πολιτικὸν δεσμὸν μετὰ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Τὰ δύο αὐτὰ κράτη συνεπῶς ὑπόκεινται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀναλάβωσι τμῆμα τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὰς νέας ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας προσήρτησαν ἀπὸ τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Προφανῶς διὰ τὴν Σερβίαν γεννᾶται ὑποχρέωσις συμμετοχῆς εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος μόνον διὰ τὰς νέας ἐπαρχίας, ἅς προσ-

αρτᾶ δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου, καθ' ὅσον ἡ διάρρηξις τοῦ πολιτικοῦ δεσμοῦ τῆς ἐπικυριαρχίας δὲν συνεπάγεται συμμετοχὴν εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος διὰ τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες ἀπετέλουν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1829 μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) τὸ ὑποτελὲς σερβικὸν πριγκηπᾶτον. Αἱ συμβάσεις τῆς 24 Μαΐου 1881 καθορίζουσι ὅτι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Τουρκίας ὀφείλουσι νὰ ὀρίσωσι τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις δὲν ἐπέδειξαν τὴν προσήκουσαν διάθεσιν, ὅπως ρυθμισθῇ τὸ ζήτημα τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους, ἐξαιρέσει τῆς Ἀγγλίας, ἥτις μάλιστα προέτεινε σχέδιον κατανομῆς τοῦ ἐν λόγῳ ὀθωμανικοῦ χρέους βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν φόρων τῶν διαφόρων τουρκικῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὰ ἔτη 1872 ἕως 1876. Κατὰ τοῦ σχεδίου ὅμως τούτου ἀντέδρασεν ἰδίως ἀναβλητικῶς ἡ ρωσικὴ κυβέρνησις. Ὡς ἀναγράφομεν ὅμως κατωτέρω τὸ ζήτημα τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τίθεται κατὰ τὰς συζητήσεις περὶ ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τοῦ ἔτους 1913 καὶ ἰδίως τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης τοῦ ἔτους 1923.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Ζήτημα συμμετοχῆς τῆς Ρουμανίας εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ ἔτους 1878 δὲν προκύπτει. Ἡ Ρουμανία ἦτο αὐτόνομος πολιτεία, ἡ αὐτόνομον πριγκηπᾶτον ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἀνακηρυχθεῖσα ὡς ἀνεξάρτητον κράτος τὴν 22 Μαΐου 1877. Ἡ συνθήκη ἐπίσης τοῦ Βερολίνου ἐν ἄρθρῳ 43 ἀναγνωρίζει τὴν Ρουμανίαν ἀνεξάρτητον κράτος καὶ οὕτω διαρρηγνύεται πᾶς πολιτικὸς δεσμὸς αὐτῆς ἐναντι τῆς Τουρκίας. Οὕτως, ἡ Ρουμανία ὡς μὴ προσαρτήσασα τουρκικὰ ἐδάφη δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου, ἀλλ' ἀπλῶς διαρρήξασα τοὺς δεσμοὺς τῆς ὑποτελείας δὲν ὑπόκειται δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος. Τοιαύτη ὑποχρέωσις ἐπίσης δὲν γεννᾶται διὰ μεταγενεστέρων συνθηκῶν, διότι ἡ Ρουμανία, ὡς γνωστόν, δὲν μεγεθύνεται εἰς βᾶρος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἐπίσης ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου τοῦ ἔτους 1913, δυνάμει τῆς ὁποίας ἡ Ρουμανία προσήρτησε τὴν Δουβρουτσᾶν ἐκ τῆς Βουλγαρίας, δὲν ὑποχρεώνει τὴν Ρουμανίαν νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὸ δημόσιον βουλγαρικὸν χρέος.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Βουλγαρίας εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους παρουσιάζει μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον καὶ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον. Ἡ Βουλγαρία δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 ἀνακηρύσσεται ὡς αὐτόνομον πριγκηπᾶτον ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ὑποχρεοῦται νὰ πληρῶνῃ εἰς τὴν Ἵψηλὴν Πύλιν ἐτησίως φόρον ὑποτελείας (ἄρθρ. 9), ὅστις μάλιστα διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 20 Δεκεμβρίου 1881 ὠρίσθη ὡς ἐγγύησις διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Ὡς ὅμως γράφει ὁ καθηγητὴς Ἀνδρεάδης,¹ ὁ φόρος οὗτος ὑποτελείας τῆς Βουλγαρίας πρὸς τὴν Τουρκίαν ἔμεινεν ἐντελῶς θεωρητικὸς, διότι τὸ ποσὸν τοῦτο οὐδέποτε ὠρίσθη.

Ἡ συνθήκη τοῦ Βερολίνου ἐπίσης ἀναγνωρίζει εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν διοικητικὴν καὶ δημοσιονομικὴν αὐτονομίαν ὑπὸ διοικητὴν χριστιανικοῦ θρησκευήματος ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τῆς Ἵψηλῆς Πύλης διὰ μίαν πενταετίαν. Ὡς τοιοῦτος μάλιστα διωρίσθη βούλγαρος πρίγκηψ, ὅστις ἐν ἔτει 1885 ἀνεκήρυξε τὴν ἔνωσιν τῆς αὐτονόμου ταύτης ἐπαρχίας μετὰ τὸ ἀνεξάρτητον πριγκηπᾶτον τῆς Βουλγαρίας, πράγμα ὅπερ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων τὴν 5ην Ὀκτωβρίου 1886. Μετὰ δύο δὲ ἀκριβῶς ἔτη, ἤτοι τὴν 5ην Ὀκτωβρίου 1888, ἡ Βουλγαρία ἀνακηρύσσεται ἀνεξάρτητον κράτος διαρρηγνύουσα πάντα δεσμὸν ὑποτελείας ἐναντι τῆς Τουρκίας.

Δυνάμει λοιπὸν τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου ἐν ἔτει 1878 γεννᾶται ὑποχρέωσις συμμετοχῆς εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους διὰ τὸ αὐτόνομον πριγκηπᾶτον τῆς Βουλγαρίας, ὅπερ θεωρεῖται ὅτι προσήρτησεν ἐκ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες ἀποτελοῦσιν αὐτό. Ἀντιθέτως, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία ὡς ἀποτελοῦσα ἐπαρχίαν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ δὴμόσιον ὀθωμανικὸν χρέος. Διὰ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας πρὸς τὸ πριγκηπᾶτον τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὸ ἔτος 1886, καὶ δὴ διὰ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὸ 1885 εἰς ἀνεξάρτητον κράτος, τόσον ἡ ὀφειλή, ἣτις ἐπληρῶνετο ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν πρὸς τὴν Τουρκίαν, ὅσον καὶ ὁ φόρος ὑποτελείας, ὅστις ὠφείλετο ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, ἐξαφανίζονται, ἀπομέ-

1. Βλέπε παραδόσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀνδρεάδη περὶ Διεθνούς Οἰκονομικοῦ Ἐλέγχου σελ. 260.

νει δὲ μόνον ἡ ὑποχρέωσις τῆς Βουλγαρίας τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς εἰς τὴν κατανομήν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Σχετικῶς πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν τούτην τῆς Βουλγαρίας καὶ τὰς παρομοίας ὑποχρεώσεις τῶν λοιπῶν βαλκανικῶν κρατῶν βασιζομένης, ὡς γράφομεν ἄνωτέρω, εἰς τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ ἔτους 1878 οὐδὲν ἐγένετο παρὰ τὰ σχετικὰ διαβήματα τῆς Τουρκίας ἰδίως κατὰ τὸ 1883 λόγῳ τῆς ἀπροθυμίας τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, αἵτινες δὲν ἀπῆντων, πλὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Αὐστρίας, εἰς τὰ διαβήματα τῆς Τουρκίας¹.

Σημειοῦμεν ὅμως ὅτι πρὸς διακανονισμόν τῶν ὡς ἄνω ὑποχρεώσεων τῆς Βουλγαρίας ὑπογράφονται μεταξὺ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Τουρκίας τὰ πρωτόκολλα τῆς 18 καὶ 10 Ἀπριλίου 1909 ὡς καὶ τὸ πρωτόκολλον τῆς 20 Ἀπριλίου 1909 μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ Ρωσσίας. Δυνάμει τῶν πρωτοκόλλων τούτων καταργοῦνται αἱ διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 περὶ συμμετοχῆς τῆς Βουλγαρίας εἰς τὴν κατανομήν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους ὡς καὶ αἱ σχετικαὶ διατάξεις περὶ πληρωμῆς φόρου ὑποτελείας παρὰ τῆς Βουλγαρίας εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ ὀφειλῆς παρὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας πρὸς τὴν Τουρκίαν. Ἐπιπροσθέτως ὀρίζεται εἰς ἀντιστάθμισμα ὅτι ἡ Ρωσσία παραιτεῖται ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ἐτησίων δόσεων ὀφειλομένης πρὸς αὐτὴν πολεμικῆς ἀποζημιώσεως² παρὰ τῆς Τουρκίας. Ἐξ ἄλλου, τέλος, ἡ Βουλγαρία ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν Ρωσσίαν ποσὸν 92.000.000 φράγκων.

Ἐπῆλθον οἱ βαλκανικοὶ πόλεμοι καὶ ὑπεγράφη ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου τοῦ 1913, καθ' ἣν ἀναγνωρίζεται ἡ ἀρχὴ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν κατανομήν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους³ τῶν βαλκανικῶν κρατῶν, ἅτινα δυνάμει τῆς συνθήκης ταύτης προσήρτησαν ἐδάφη τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Διὰ τῆς συνθήκης τῶν Σεβρῶν ρυθμίζεται τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἡ συνθήκη ὅμως αὕτη ἠκυ-

1. Περὶ τῆς ὀφειλῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας πρὸς τὴν Τουρκίαν βλέπε τὴν μελέτην τοῦ καθηγητοῦ Ἀνδρεάδη εἰς τὴν *Revue de droit international publique* ἔτος 1909 ὑπὸ τὸν τίτλον *Les obligations financières de provinces détachées de l'Empire Ottoman*.

2. Ἡ πολεμικὴ ἀποζημίωσις ὀφείλετο ὑπὸ τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 ἐπὶ 100 ἔτη, τὸ ποσὸν δὲ τῆς ἐτησίας δόσεως ἀνῆρχετο εἰς 370.000 λίρας Τουρκίας.

3. Βλέπε τὴν προμνησθεῖσαν μελέτην μας : *La Grèce et la Dette Publique Ottomane* Paris, 1931 σελ. 9 καὶ ἐπ.

ρώθη καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ρυθμίζεται εἰς τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης τοῦ ἔτους 1923.

Κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης ἡ τουρκικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἐπεκαλέσθη τὰς προμνησθείσας διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1881 καὶ ἐζήτησεν ἐπὶ τῇ βάσει τούτων τὸν καθορισμὸν τοῦ ποσοστοῦ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ Σερβίας εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος. Ἡ ἑλληνικὴ ὡς καὶ σερβικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἀντέκρουσαν τὸ διάβημα τοῦτο τῆς τουρκικῆς ἀντιπροσωπεῖας, διότι κατὰ τὴν γνώμην τῶν δύο τούτων ἀντιπροσωπειῶν, ἑλληνικῆς καὶ σερβικῆς, αἱ πηγάζουσαι ἐκ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ ἔτους 1878 καὶ τῶν συμβάσεων τῆς Κων)πόλεως τοῦ ἔτους 1881 ὑποχρεώσεις εἰς βάρος τῶν κυβερνήσεων των εἶχον παραγραφῆ πολλῶ μᾶλλον διότι ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις μὴ ἐπικαλεσθεῖσα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ αὐτῶν διατάξεων κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τοῦ ἔτους 1913 καὶ τῆς συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1913 ἐφαίνετο σιωπηρῶς παραιτηθεῖσα αὐτῶν. Ἡ ἄποψις αὕτη τῆς σερβικῆς ὡς καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπεῖας ἐπεκράτησεν ἐν τῇ πραγματικότητι, διότι οὐδεμίαν πρόοδον ἐσημείωσεν ἔκτοτε ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τούτων τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τῶν συμβάσεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν σχέσει μὲ τὴν Σερβίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα.

III. Ἡ κατανομὴ τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης.

Περὶ τῶν διαφόρων φάσεων τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης τοῦ ἔτους 1923 πραγματευόμεθα εἰς τὴν προμνησθεῖσαν ἐργασίαν μας «La Grèce et la dette publique Ottomane».

Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Σερβίας εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθρου 51 § 1 ἐδ. 2 τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης καὶ λόγῳ τῆς προσαρτήσεως τουρκικῶν ἐδαφῶν καθωρίσθη ὡς ἀκολούθως :

- I. Εἰς τὰ δάνεια ἅτινα συνήφθησαν μέχρι τῆς 17 Ὀκτωβρίου 1912.
- A. Ἐδάφη ἀποσπασθέντα μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.

1. Recueil des Actes de la Conférence de Lausanne, serie II, tome I, σελ. 198.

*Κατάστασις μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον συνεπείᾳ
ἐπελθουσῶν ἐδαφικῶν μεταβολῶν.*

	Δάνειον ἠνοποιημένον καὶ λαχειοφόρον ο)ο	Λοιπὰ δάνεια ο)ο
Ἄλβανία	1.5699.3460	1.5697.7752
Βουλγαρία	1.4973.2890	1.4971.7609
Ἑλλάς	10.1268.822	10.1316.0869
Γιουγκοσλαυία	Μαυροβούνιον	0.3021.4457
	Σερβία	4.9456.8493
		0.3021.1434
		4.9451.9005

B. Ἐδάφη ἀποσποσθέντα δυνάμει τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης (ἔδαφος τῆς Θράκης καθοριζόμενον ἐν ἄρθρῳ 46, τελ. ἄρθρ. τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης).

Βουλγαρία.....	0.1285.3163	0.1285.2504
Ἑλλάς.....	0.4459.8946	0.4458.7658

II. Δάνεια συναφθέντα μετὰ τῆς 17 Ὀκτωβρίου 1912 καὶ τῆς 1 N)βρίου 1914.

A. Ἐδάφη ἀποσπασθέντα δυνάμει τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης (ἄρθρ. 46., ἄρθρ. τελ. συνθήκης Λωζάννης).

	ο)ο
Βουλγαρία	0,1580.4904
Ἑλλάς	0,5481.2317

Ὡς κριτήριον τῆς κατανομῆς ἐλαμβάνετο ἡ ἀπόδοσις τῶν προσόδων τῶν ἀποσπασθέντων ἐπαρχιῶν κατὰ μέσον ὄρον καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1910—11, 1911—12. Ἡ κατανομή τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τοῦ ὀθωμανικοῦ χρέους εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης ὅπερ συμμορφούμενον πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 47 § 1 τῆς συνθήκης ταύτης ἐγνωστοποίησεν εἰς ἕκαστον τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸ ἐτησίαν δόσιν. Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Βουλγαρία, ὡς καὶ ἄλλα κράτη (ὡς ἡ Τουρκία, Γαλλία καὶ Μεγάλη Βρετανία διὰ τὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν των κράτη) δι' αἰτήσεών των πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἐπέφερον παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς γενομένης κατανομῆς ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΔΟΧ. Τὸ συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν εἰς τὴν συνεδρίασιν αὐτοῦ τῆς 10 Δεκεμβρίου 1924 διώρισε συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 47 τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης ὡς δαιτητὴν τὸν καθηγητὴν τοῦ

πανεπιστημίου τῆς Γενεύης Borel, πρόεδρον τότε τοῦ Μικτοῦ διαιτητικοῦ ἀγγλοαμερικανικοῦ δικαστηρίου ἐν Λονδίῳ, ὅστις ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασίν του τὴν 18 Ἀπριλίου 1925.

Αἱ προσφυγαὶ τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν, ἅτινα ἐνταῦθα ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς, κατὰ τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τοῦ ΔΟΧ καὶ ἐφ' ὧν ἀπεφάνθη ὁ διαιτητὴς Borel, εἰς γενικὰς γραμμὰς περιλαμβάνανον τὰς ἀκολουθούσους κυριωτέρας αἰτιάσεις.

Ἐν πρώτοις, ἡ Βουλγαρία ἐζήτηει, ὅπως τὰ δάνεια τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας βαρύνουσιν ἐκεῖνα τὰ ἐδάφη τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὁποίων συνήφθησαν. Οὕτως, ἡ προσφυγὴ αὕτη τῆς Βουλγαρίας ἀπεμακρύνετο τῆς τεθείσης ἀρχῆς εἰς τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης, καθ' ἣν κριτήριον τῆς κατανομῆς λαμβάνεται ἡ ἀναλογία τῶν προσόδων τῶν προσαρτωμένων παρ' ἐκάστου κράτους ἐπαρχιῶν ἐκ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ ἀποψις αὕτη τῆς Βουλγαρίας ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ κ. Borel ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τῆς διασκέψεως τῆς Λωζάννης καὶ τῶν διατάξεων τῆς ὑπογραφείσης σχετικῆς συνθήκης.

Κατὰ δεύτερον λόγον, ἡ Βουλγαρία μὴ λαβοῦσα μέρος εἰς τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης ἐζήτηει, ὅπως ἐφαρμοσθῇ δι' αὐτὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ ἄρθρον 134 τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγύ, καθ' ὃ ἡ Βουλγαρία ὑποχρεοῦται μόνον ν' ἀναλάβῃ μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ προπολεμικοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Συνεπῶς ἀπέκλειεν ὠρισμένα ἐσωτερικὰ δάνεια ἐντόκων γραμματίων καὶ τὰς προκαταβολὰς τοῦ ταμείου τῶν Ὀρφανῶν (Caisse des Orphelins). Ὁ καθηγητὴς Borel ἀπέρριψεν ἐπίσης τὴν βουλγαρικὴν ταύτην ἀποψιν, ἀντίθετον πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 60 τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγύ, καθ' ὃ ἄρθρον ἡ Βουλγαρία ὑποχρεοῦται ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν πλήρη ἰσχὺν τῶν συνθηκῶν εἰρήνης καὶ ἐπιπροσθέτων συμβάσεων, αἵτινες ὑπογράφονται ἢ θὰ ὑπογραφῶσι παρὰ τῶν Συμμάχων Δυνάμεων καὶ τῶν Συνησπισμένων Δυνάμεων μετὰ τῶν Δυνάμεων, αἵτινες ἐπολέμησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Βουλγαρίας.

Ἐτέρα ἀμφισβήτησις τεθεῖσα ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ διαιτητοῦ Borel ἀφορῶσα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Βουλγαρίαν συνίστατο εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ χρόνου, ἀφ' ὅτου ἐρρυθμίζοντο τὰ βάρη των ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅσον ἀφορᾷ τὴν Θράκην.

Ἡ Βουλγαρία ἰσχυρίζετο ὅτι ἀπηλλάσσετο τῶν βαρῶν ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς εἰς τὴν κατανομήν τοῦ ΔΟΧ διὰ τὴν Θράκην, ἀφ' ὅτου ἀπεσπᾶσθη ὑπὸ τῶν Συμμάχων Δυνάμεων, ἥτοι κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ ἔτους 1919, ὅτε μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συν-

θήκης τοῦ Νεϊγὺ ἀντικατεστάθησαν αἱ βουλγαρικαὶ ἀρχαί, ἡ δὲ Θράκη κατεῖχeto στρατιωτικῶς ὑπὸ τῶν Συμμάχων Δυνάμεων.

Ἡ Ἑλλάς ἀντιθέτως ἰσχυρίζετο ὅτι αἱ ὑποχρεώσεις αὐτῆς διὰ τὴν Θράκην ἀνέτρεχον ἀπὸ τῆς 6ης Αὐγούστου 1924, ἥτοι ἀφ' ὅτου ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ἡ συνθήκη τῆς Λωζάννης.

Ὁ δαιτητὴς κ. Borel ὅμως ἐδέχθη τὴν ἀποψιν τοῦ συμβουλίου τοῦ ΔΟΧ καθ' ἣν αἱ ὑποχρεώσεις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀνέτρεχον ἀπὸ τῆς 9ης Αὐγούστου 1920, ἀφ' ὅτου ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ἡ συνθήκη τοῦ Νεϊγὺ, διότι ἡ Ἑλλάς παρὰ τὸ γεγονός ὅτι δὲν προσήρτησε τὴν Θράκην διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ, ἀλλὰ δυνάμει ἐνὸς πρωτοκόλλου ἰσχύοντος ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς θέσεως ἐν ἰσχύϊ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης, κατεῖχεν ἐν τούτοις τὸ ἔδαφος τῆς Θράκης, οὐδεὶς δὲ κατὰ τὸν δαιτητὴν κ. Borel ἦτο δυνατὸν νὰ σκεφθῆ ὅτι διὰ τὴν περίοδον ἀπὸ 4 Αὐγούστου 1920 μέχρι 6ης Αὐγούστου 1924 ὑπεχρεοῦντο ἐπὶ τοῦ προκειμένου αἱ Σύμμαχοι Δυνάμεις, εἰς ἃς εἶχε περιέλθει ἡ Θράκη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ.

Ὁ δαιτητὴς κ. Borel ἀπέρριψεν ἐπίσης τὴν τουρκικὴν αἴτησιν ἐπιζητοῦσαν, ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει πρὸς κατανομὴν τοῦ ΔΟΧ αἱ πρόσοδοι τῆς νήσου Κρήτης, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ Κρήτη διὰ σχετικῆς συμφωνίας ὑπογραφείσης τὸ 1901 ἀπηλλάσσετο δι' ἐξαγορᾶς παντὸς βάρους ἐκ τῶν τουρκικῶν δανείων τοῦ λαχειοφόρου καὶ τοῦ ἠνοποιημένου, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἀπὸ τοῦ 1898 ἡ Κρήτη εἶχεν ἀνακηρυχθῆ αὐτόνομος πολιτεία δημοσιονομικῶς. Τὸ ἔσοδον ὅμως τῆς Τουρκίας ἐκ τῶν φάρων τῆς Κρήτης παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην τοῦ συμβουλίου τοῦ ΔΟΧ κατὰ τὸν δαιτητὴν κ. Borel ἔπρεπε νὰ συμπεριληφθῆ εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ μέσου ὄρου τῶν προσόδων τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας κατὰ τὰ ἔτη 1910-11 καὶ 1911-12.

Ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι αἱ αἰτήσεις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τινων ἄλλων κρατῶν σχετικῶς μὲ τὸ κριτήριον, ὅπερ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὴν κατανομὴν τῶν προσόδων τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐζήτηει, ὅπως ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὡς κριτήριον εἴτε αὐστηρῶς ὁ τόπος τῆς εἰσπράξεως τῶν προσόδων καὶ συνεπῶς νὰ ἐπιβαρυνθῶσιν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν τὰ κράτη εἰς ἃ περιέρχονται αἱ ἐπαρχίαι, ὅπου εἰσπράττονται αἱ πρόσοδοι αὗται, εἴτε ἔπρεπε νὰ συντελεσθῆ ἡ κατανομή κατὰ κρίσιν ἐλευθέραν καὶ εἰς τρόπον ὥστε αἱ πρόσοδοι, αἵτινες εἰσπράττονται εἰς τινὰ ἐπαρχίαν, ἐνῶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον βαρύνουσι περισσοτέρας ἐπαρχίας ἢ ὀλόκληρον

τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν νὰ κατανεμηθῶσι καὶ ἐπιβαρύνωσι κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο καθ'ὃ πραγματικῶς βαρύνονται αἱ ἐν λόγῳ αὗται ἐπαρχίαι. Κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ φαινόμενον τῆς ἐπιπτώσεως τῶν φόρων θὰ ἔπρεπε νὰ μὴ παροραθῆ ἐν τῇ κατανομῇ τῶν προσόδων.

Συμφώνως πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτῆς ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐζήτηται ὅπως ἔσοδά τινα, ὡς παγία ὀφειλὴ τῆς Ἑταιρίας τῶν καπνῶν, ἡ συμμετοχὴ τοῦ κράτους εἰς τὰ κέρδη τῆς εἰρημένης ἐταιρίας καὶ τῶν σιδηροδρόμων, ὁ φόρος ὑποτελείας τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῆς νήσου Σάμου θεωρηθῶσιν ὅτι βαρύνουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου πραγματοποιεῖται ἡ πληρωμὴ καὶ συνεπῶς ἐπιβαρυνθῆ ἀναλόγως ἡ Τουρκία ἢ, ἐὰν τοῦτο δὲν ἐγίνετο δεκτόν, ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐζήτηται ὅπως ὠρισμένα ἔσοδα, ὡς τὰ ἔσοδα ἐκ τοῦ ἄλατος καὶ ὠρισμένων τελωνείων μὴ ἐπιβαρύνωσιν ἀποκλειστικῶς τὰς ἐπαρχίας, ὅπου κεῖνται αἱ ἀλυκαὶ ἢ τὰ τελωνεῖα, ἀλλὰ γενικῶς τὰ τμήματα τοῦ κράτους, ἅτινα καταναλίσκουσι τὸ ἄλας κλπ. κατὰ τὸ μέτρον τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν.

Ὁ διαιτητὴς κ. Borel δὲν ἀπεδέχθη οὐδεμίαν τῶν ἐκδοχῶν τούτων τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Βασιζόμενος ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 51 τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης ὡς κριτήριον τῆς κατανομῆς τῶν προσόδων ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει τὸν τόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν. Πράγματι, ἂν ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει τὸ φαινόμενον τῆς ἐπιπτώσεως τῶν φόρων πρὸς καθορισμὸν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ κριτηρίου κατανομῆς τῶν προσόδων, ὅχι μόνον παρεβιάζετο ἡ σχετικὴ διάταξις τοῦ ἄρθρου 51 τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης, ἀλλ' ἐπὶ πλέον πολλαὶ ἀμφισβητήσεις ἦτο δυνατόν νὰ προκύψωσι. Πρέπει ὅμως νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ κ. Borel θὰ ἦτο συνεπέστατος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τοῦ εἰρημένου ἄρθρου 51 τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης, ἂν ἀπεδέχετο τὴν πρώτην ἐκδοχὴν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ οὕτω θὰ ἐπεβαρύνετο ἡ Τουρκία διὰ τῶν προσόδων, περὶ ὧν γράφομεν ἄνωτέρω ὅτι ἐπληρώνοντο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν (φόρος ὑποτελείας τῆς νήσου Σάμου, Ἁγίου Ὄρους, συμμετοχὴ εἰς τὰ κέρδη τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῆς Ἑταιρίας τῶν καπνῶν).

Διεξήλθομεν εἰς γενικὰς γραμμάς τὰς διατυπωθείσας κυριωτέρας αἰτιάσεις τῶν ἐνδιαφερομένων βαλκανικῶν κρατῶν ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατανομὴν τοῦ ὀθωμανικοῦ δημοσίου χρέους, αἵτινες ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ διαιτητοῦ Borel. Εἰς τὴν προμνησθεῖσαν ἐργασίαν μας ὑπὸ τὸν τίτλον «La Grèce et la dette publique ottomane» ἀσχολούμεθα ἐπὶ πλέον περὶ τοῦ νομίσματος τῆς πληρω-

μῆς, τῆς κατανομῆς τοῦ κεφαλαίου τοῦ ΔΟΧ καὶ τῆς πληρωμῆς τῶν καθυστερημάτων (arriérés) ὡς καὶ περὶ τῶν ἐπακολουθησασῶν διαπραγματεύσεων μεταξὺ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν κομιστῶν τῶν τίτλων τοῦ ΔΟΧ, ἐφ' ὧν ἐπεφέραμεν γενικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς νομικῆς ὑποχρέωσεως καὶ ἐν γένει τῆς στάσεως τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν κατανομὴν τοῦ χρέους τούτου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης. Ἐπὶ τῶν κεφαλαίων τούτων δὲν ἐπανερχόμεθα,¹ διότι παρομοίως τίθενται ἐν σχέσει μὲ τὰ ἄλλα βαλκανικὰ κράτη, ἅτινα ὑπόκεινται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Ση-

1. Εἰς συμπλήρωσιν ὁμως τῆς μελέτης μας ταύτης δεόν νὰ προσθέσωμεν ὅτι κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης τὸ ἐκδοθὲν χαρτονομίσμα παρὰ τῆς Τουρκίας, ἐξηρέθη πάσης κατανομῆς εἰς βάρος τῶν κρατῶν, ἅτινα προσήρτησαν τουρκικὰ ἐδάφη, καθ' ὅσον πολὺ ὀρθῶς ὑπεστηρίχθη κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης, ὅτι δὲν δύναται νὰ γίνῃ σύγκρισις μεταξὺ ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, ὅπερ κυριαρχικῶς ἐκδίδεται καὶ κυκλοφορεῖ κατὰ τὰς συναλλαγάς, καὶ τῆς ἐκδόσεως ἐνὸς δανείου, ὅπερ εἶνε σύμβασις. Ἄλλωστε, κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ χαρτονομίσματος, ἥτις ἀνταποκρίνεται πρὸς φορολογίαν τῶν κομιστῶν τούτου, κατὰ τὴν ἐκδοσίν του συνετελέσθησαν τὰ ἐκ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ νομίσματος προκύπτοντα μειονεκτήματα. Τὰ προσαρτῶντα ταῦτα κράτη δὲν ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐφαρμόσωσι πολιτικὴν ἀντιπληθωρισμὸν ἢ ἄλλην ἐν πάσῃ περιπτώσει πολιτικὴν, ὅπως συμβάλωσι πρὸς μείωσιν τῆς ποσότητος τοῦ ἐκδοθέντος χαρτονομίσματος ὑπὸ τῆς Τουρκίας.

Τέλος, πρέπει νὰ προσθέσωμεν σχετικῶς μὲ τὸ δάνειον 3⁰/₀ 1893 Jonction Salonique-Constantinople ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία εἰς τὴν διάσκεψιν τῆς Λωζάννης εἶχε ζητήσει νὰ συμπεριληφθῇ τοῦτο μεταξὺ τῶν ὑπὸ κατανομὴν δανείων τοῦ ΔΟΧ. Ὡς γνωστὸν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις διὰ τῆς συμβάσεως τῆς 3/16 Μαρτίου 1920 μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἐταιρίας Jonction Salonique-Constantinople κυρωθείσης ὑπὸ τοῦ νόμου 2467 εἶχεν ἐξαγοράσει τὴν σιδ/κὴν γραμμὴν Θ/νίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως καὶ ἀναλάβει τὸ ἐν λόγῳ ὁμολογιακὸν δάνειον τῆς ἐταιρίας ταύτης. Ἐπειδὴ ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία εἶχεν ἐγγυηθῆ τὴν πληρωμὴν ὡς κέρδους ἑτησίως ποσοῦ κατὰ μέσον ὄρον 15500 φράγκων κατὰ χιλιόμετρον ἐκμεταλλευόμενον καὶ ἀνέγραφεν εἰς τὸν τουρκικὸν προϋπολογισμὸν κανονικῶς ἀνάλογον πίστωσιν, ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐζήτησεν, ὅπως περιληφθῇ τὸ δάνειον τοῦτο μεταξὺ τῶν πρὸς κατανομὴν δανείων τοῦ ΔΟΧ καθ' ὃν τρόπον συμπεριελήφθησαν ἕτερα σιδ/κὰ δάνεια ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ κράτους, ὡς τὸ τοῦ σιδ/μου τῆς Βαγδάτης. Παρὰ τὴν εἰς βάρος τοῦ τουρκικοῦ προϋπολογισμοῦ χιλιομετρικὴν ταύτην ἐγγύησιν διὰ τὸ δάνειον τοῦτο ἡ ἑλληνικὴ ἀποψις δὲν ἐπεκράτησε, διότι ἀντετάχθη κατ' αὐτῆς ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ὁμολογιακὸν δάνειον ἦτο ἰδιωτικόν, εἶχεν ἐκδοθῆ ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ ἐταιρίαν καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς κατανομὴν.

Βλέπε καὶ Στ. Σεφεριάδης Σύστημα τοῦ Διεθνoῦς Δημοσίου Δικαίου Ἀθῆναι 1925, ἰδίως βιβλ. I σελ. 341 γ' καὶ ἐπ.—Streit La question crétoise au point de vue du droit international dans la Revue G. du dr. Int. Public 1903.

μειοῦμεν συμπληρωματικῶς μὲν ὅτι ἡ Γιουγκοσλαυία ἠρνήθη νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης μὴ ἀποδεχομένη τὰς δημοσιονομικὰς διατάξεις αὐτῆς σχετικῶς μὲ τὴν κατανομὴν τοῦ ΔΟΧ καὶ τὰς ἐκ τούτου ἀπορреούσας ὑποχρεώσεις αὐτῆς. Ἡ γιουγκοσλαυικὴ κυβέρνησις ἀρνούμενη νὰ ὑπογράψῃ τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης καὶ μὴ ἀποδεχομένη τὰς περὶ κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους διατάξεις αὐτῆς ἰσχυρίζετο ὅτι αἱ ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἐκ τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους ρυθμίζονται διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τοῦ 1913, ἧς αἱ διατάξεις δὲν τροποποιοῦνται διὰ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάννης, καὶ συνεπέραναν ὅτι αἱ ὑποχρεώσεις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου πρέπει νὰ ρυθμισθῶσι συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεων τῆς εἰρημένης συνθήκης τοῦ Λονδίνου τῆς 17-30 Μαΐου 1913. Ἡ τοιαύτη ὅμως ἄποψις τῆς Γιουγκοσλαυίας δὲν δικαιολογεῖται ἐκ τῶν διατάξεων τῆς εἰρημένης συνθήκης τοῦ Λονδίνου τοῦ 1913, καθ' ὅσον ἡ συνθήκη αὕτη μόνον θέτει τὴν ἀρχὴν τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους, ἡ δὲ ἐπακολουθήσασα διάσκεψις τῶν Παρισίων τοῦ ἔτους 1913, περὶ ἧς ἀσχολούμεθα εἰς τὴν προμησθεῖσαν ἐργασίαν μας, δὲν κατέληξεν εἰς θετικὸν ἀποτέλεσμα. Συνεπῶς μόνον ἐν ἡ περιπτώσει εἶχεν ἐπιτευχθῆ κατὰ τὴν εἰρημένην διάσκεψιν τῶν Παρισίων ἡ κατανομὴ τοῦ ΔΟΧ θὰ ἐδικαιολογεῖτο ἡ γιουγκοσλαυικὴ ἄποψις.

Τὸ ζήτημα τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων κυβερνήσεων καὶ ἰδίως τὸ ζήτημα τῆς διαρρυθμίσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν ἔναντι τῶν κομιστῶν τῶν τίτλων τοῦ ΔΟΧ ἀπασχολοῦσι τὰς ἐνδιαφερομένας κυβερνήσεις, αἵτινες ὑπέγραψαν τὴν συνθήκην τῆς Λωζάννης καὶ τίθενται ἰδίως κατὰ τὰς διπλωματικὰς συζητήσεις εἰς πᾶσαν περίστασιν, καθ' ἣν ζητεῖται ἡ οἰκονομικὴ ἀρωγὴ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως παρὰ τῶν βαλκανικῶν κρατῶν. Περιοριζόμεθα νὰ πραγματευθῶμεν κατωτέρω περὶ τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγύ, αἵτινες προβλέπουσι περὶ τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους ὡς καὶ περὶ τῶν διατάξεων, αἵτινες προβλέπουσι περὶ τῆς κατανομῆς τοῦ βουλγαρικοῦ δημοσίου χρέους.

IV. Αἱ διατάξεις περὶ κατανομῆς τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους καὶ τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγύ.

Ὡς γράφομεν ἄλλαχοῦ, αἱ διατάξεις τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγύ τοῦ ἔτους 1919 περὶ κατανομῆς τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους παρουσιάζουσιν ἀξιοσημεῖωτον περιπλοκὴν.

Οὕτω, πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν σχετίζονται αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 141 καὶ αἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 134 τῆς ἐν λόγῳ συνθήκης.

Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον 141 ἔχει ὡς ἀκολούθως : Αἱ προσαρτῶσαι Δυνάμεις βουλγαρικὰ ἐδάφη συμφώνως πρὸς τὴν παροῦσαν συνθήκην ὑποχρεοῦνται ν' ἀναλάβωσι τὸ βάρος μέρους τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους, ὡς ἦτο κατὰ τὴν 11 Ὀκτωβρίου 1915 περιλαμβανομένου τοῦ μεριδίου τοῦ δημοσίου προπολεμικοῦ ἐξωτερικοῦ ὀθωμανικοῦ χρέους, δι' οὗ ἐπεβαρύνθη ἡ Βουλγαρία ὑπὸ τοὺς ὅρους, οἵτινες ὀρίζονται ἐν ἄρθρῳ 134.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐπανορθώσεων ἐνεργοῦσα διὰ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ καθορίσῃ τὸ σύνολον τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους κατὰ τὴν 11 Ὀκτωβρίου 1915 λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει ὅσον ἀφορᾷ τὸ συναφθὲν χρέος μετὰ τὴν 1 Αὐγούστου 1914 μόνον τὸ τμήμα τοῦ χρέους τούτου, ὅπερ δὲν θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας πρὸς παρασκευὴν τοῦ ἐπιθετικοῦ πολέμου.

Τὸ μέρος τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους, τὸ ὁποῖον ὑπόκειται, ὅπως ἀναληφθῆ ὑπὸ ἐκάστης προσαρτώσεως Δυνάμεως θὰ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἱ κυριώτεροι Σύμμαχοι καὶ Συνησπισμένοι Δυνάμεις ἐνεργοῦσαι διὰ τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ κρίνωσι δίκαιον, λαμβάνουσαι ὑπ' ὄψει τὴν σχέσιν, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τῶν προσόδων τῶν παραχωρουμένων ἐδαφῶν καὶ τοῦ συνόλου τῶν προσόδων τῆς Βουλγαρίας διὰ τὸν μέσον ὅρον τῶν τριῶν οἰκονομικῶν χρήσεων, αἵτινες προηγοῦνται ἀμέσως τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου (1912).

Σαφῶς λοιπὸν προκύπτει ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ μνημονευομένου ἄρθρου 131 ὅτι ἡ κατανομή τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους ὑπόκειται εἰς τὴν προγενεστέραν κατανομὴν τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους, περὶ ἧς ἐν ἄρθρῳ 134 τῆς Συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ ἀναγράφονται τ' ἀκόλουθα :

« Ἐνεκα προσκτήσεως ὀθωμανικῶν ἐδαφῶν παραχωρηθέντων δυνάμει τῆς συνθήκης τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ 1913 ἢ τῶν ἐδαφῶν, ὧν ἡ παραχώρησις καθορίζεται ὑπὸ τῆς παρούσης συνθήκης, ἡ Βουλγαρία ὑποχρεοῦται ν' ἀναλάβῃ ἐν μέρος τοῦ δημοσίου προπολεμικοῦ ἐξωτερικοῦ ὀθωμανικοῦ χρέους καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσῃ, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τμήματος τούτου τοῦ ὀθωμανικοῦ χρέους καὶ διὰ τὴν χρονικὴν διάρκειαν καθ' ἣν τὰ παραχωρηθέντα ἐδάφη ἔμειναν ἢ παραμένουσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν της, τὰ ἀναγκαῖα ποσά, τὰ ὁποῖα θὰ καθορίσῃ μεταγενεστέως μία ἐπιτροπὴ, ἣτις θὰ διορισθῇ διὰ νὰ πρὸςδιορίσῃ κατὰ ποῖον μέτρον ἡ παραχώρησις τῶν ὀθωμα-

νικῶν ἐδαφῶν θὰ ἐπισύρῃ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συντρέξῃ εἰς τὸ χρέος αὐτό».

Εἶναι προφανές ὅτι τὸ γεγονός τῆς προγενεστέρως κατανομῆς τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους συνεπάγεται πολλάς δυσχερείας εἰς τὴν κατανομήν τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους.

Οὕτω, κατὰ τὸ ἄρθρον 141 τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ δημόσιον βουλγαρικὸν χρέος κανονίζεται λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς σχέσεως, ἣτις ὑφίσταται μεταξὺ τῶν προσόδων τῆς Βουλγαρίας κατὰ μέσον ὄρον διὰ τὰ τρία οἰκονομικὰ ἔτη, ἅτινα προηγούνται τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου (1912), ἥτοι κατὰ τὰ ἔτη 1909 ἕως 1911. Τὰ παραχωρηθέντα ὁμῶς ἐδάφη κατὰ τὸ 1919 ἀνήκουν κατὰ σημαντικὸν τμῆμα εἰς τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν κατὰ τὰ ἔτη 1909—1911. Συνεπῶς ὑπόκεινται εἰς σύγκρισιν ἔσοδα εἰσπραττόμενα ἐπὶ τῇ βάσει δύο διαφόρων φορολογικῶν συστημάτων.

Ἐκτὸς τούτου ἡ ἀπώλεια ὠρισμένων παλαιῶν ἐδαφῶν τῆς Βουλγαρίας, ὡς τοῦ Τσαριβρόδ, Τιμότ, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς Γιουγκοσλαυίας ὡς καὶ ἡ ἀπώλεια ὠρισμένων ἐδαφῶν, ἅτινα εἶχον προσαρτήσῃ ἐσχάτως, ὡς τῆς Δυτικῆς Θράκης καὶ τῆς Στρωμνίτισης, διήγειρον πολλάς δυσχερείας εἰς τὴν δικαίαν κατανομήν τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους. Πρὸς παράκαμψιν τῶν δυσχερειῶν τούτων ἐγένετο ἡ κατανομή του δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους, ὅπερ συνήφθη πρὸ τῆς 29ης Σεπτεμβρίου 1913 μεταξὺ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαυίας, ἣτις μόνον προσήρτησε παλαιὰ ἐδάφη τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὸ μέτρον τῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν προσόδων τῆς παλαιᾶς Βουλγαρίας καὶ τῶν προσόδων τῶν παραχωρηθέντων ἐδαφῶν λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς κατὰ μέσον ὄρον ἀποδόσεως τούτων κατὰ τὰ ἔτη 1909 ἕως 1911.

Δεύτερον, ἐγένετο ἡ κατανομή τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους ὅπερ συνήφθη ἀπὸ τῆς 29ης Σεπτεμβρίου 1913 ἕως τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1915 καί, τρίτον, λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἡ ἐπιβάρυνσις τῆς Βουλγαρίας ἐκ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος, τμῆμα τῆς ὁποίας βαρύνει τὰ παραχωρούμενα ἐδάφη.

Ἡ Διασυμμαχικὴ Ἐπιτροπὴ¹ περατώσασα τὰς ἐργασίας αὐτῆς τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 141 τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ καθώρισεν ἐν τέλει διὰ τῆς ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1926 ἀποφάσεως της ἐγκριθείσας ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐπανορθώσεων τὸ

1. Περὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς συστάσεως τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς βλέπε εἰς τὴν ἐργασίαν «Τὸ πρόβλημα τῶν βουλγαρικῶν ἐπανορθώσεων» Ἀθῆναι 1930 σελ. 11.

ποσοστὸν τῆς ἐπιβαρύνσεως ἐκάστου ἐνδιαφερομένου κράτους ὡς ἀκολουθῶς:

Διὰ τὴν Βουλγαρίαν 98.469.652 ο)ο ἐπὶ πάντων τῶν βουλγαρικῶν δανείων.

Διὰ τὴν Γιουγκοσλαυίαν 1.530.348 ο)ο ἐπὶ πάντων τῶν βουλγαρικῶν δανείων.

Διὰ τὴν Ἑλλάδα 4.467.604 ο)ο ἐπὶ τοῦ βουλγαρικοῦ δημοσίου χρέους, ὅπερ συνήφθη ἀπὸ τῆς 29 Σεπτεμβρίου 1913 μέχρι τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1915.

Τέλος ἡ Ἑλλάς ὑπόκειται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἀναληφθὲν παρὰ τῆς Βουλγαρίας βᾶρος ἐκ τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους. Ἡ ἐν λόγῳ ὅμως ὑποχρέωσις τῆς Ἑλλάδος θὰ διακανονισθῆ συγχρόνως μετὰ τοῦ ἐνεργηθησομένου διακανονισμοῦ τῆς ἀπ' εὐθείας συμμετοχῆς αὐτῆς εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος.

Συνεπεία τῆς ἀποφάσεως τῆς 9 Μαρτίου 1931 τῆς διασκέψεως τῶν πρεσβευτῶν ἐνεργούσης συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 141 τῆς συνθήκης τοῦ Νεϊγὺ ἡ ὀριστικὴ ἐπιβάρυνσις τῆς Ἑλλάδος ἔχει ὡς ἀκολουθῶς.

Ἡ Ἑλλάς ἐπεβαρύνθη

1. Διὰ σύνολον τόκων πρὸς 5ο)ο ἐπὶ τῶν καθυστερουμένων ἀποσβέσεων καὶ τόκων καταβληθέντων ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας πρὸς τὴν Banque de Paris et des Pays Bas πιστωτὴν τῆς Βουλγαρίας ἐξ ἐντόκων γραμματίων μέχρι τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1930 ἐν ὄλῳ γαλλικὰ φράγκα 691.157.58

Τὸ ποσὸν τοῦτο αὐξάνεται κατόπιν τῆς ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1930 ἐκθέσεως τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς συμφώνως πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 Παράρτημα τῆς 9ης Μαρτίου 1931 εἰς φράγκα γαλλικά (ἄξια τὴν 9 Μαρτίου 1931)..... **702.005.42**

2. Διὰ τὸ πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν τῆς Βουλγαρίας χρέος κεφάλαιον καὶ τόκους πρὸς 5 ο)ο ἀπὸ τῆς 9ης Αὐγούστου 1920 μέχρι 1ης Ὀκτωβρίου 1930 λέβα 108.642.98

Τὸ ποσὸν τοῦτο αὐξάνεται κατὰ τὰ ἀνωτέρω προστεθέντος καὶ τοῦ τόκου μέχρι τῆς 9ης Μαρτίου 1931 εἰς λέβα (ἄξια 9 Μαρτίου 1931) **110.234.62**

3. Διὰ τὸ πρὸς τὸ Disconto gesellschaft χρέος τῆς

Βουλγαρίας ἐκ τῶν πρὸς αὐτὴν παραχωρηθέντων δανείων, ἡ Ἑλλάς ἐπιβαρύνεται νὰ πληρώσῃ :

α) Τὴν 5ην Ἰουλίου 1929 ἑλβετικά φράγκα	94.911.74
Τὸ ποσὸν τοῦτο αὐξάνεται κατὰ τ' ἄνωτέρω εἰς ἑλβετικά φράγκα ἐν ὄλῳ (ἀξία τὴν 9 Μαρτίου 1931)	96.884.96
β) Διὰ τὰς αὐτὰς ὡς ἄνω ὑποχρεώσεις δέον νὰ καταβάλῃ τὴν 5ην Ἰουλίου 1930 εἰς δολλάρια....	15.270.06
Τὸ ποσὸν τοῦτο αὐξάνεται εἰς δολλάρια (ἀξία τὴν 9 Μαρτίου 1931)	15.603.20
εἰς ἃ προστιθεμένης τῆς δόσεως τῆς 5ης Ἰανουαρίου 1931 ἐκ δολλαρίων	7.327.33
σὺν τοῖς τόκοις αὐτῶν	64.11
ἐν ὄλῳ δολλάρια	22.994.64

Τὰ ἄνωτέρω ποσὰ πρέπει νὰ καταβληθῶσιν εἰς τὴν βουλγαρικὴν κυβέρνησιν.

4. Ἡ Ἑλλάς ἐξ ἄλλου ὑπεχρεώθη νὰ καταβάλῃ ἀπὸ τῆς 5ης Ἰουλίου 1931 (1η λῆξις) μέχρι τῆς 5ης Ἰουλίου 1944 (τελευταία λῆξις) τὰς ἐν τῷ πίνακι τῆς σελίδος 154 τῆς ἐκθέσεως τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς καθοριστέας δόσεις, αἵτινες βαίνουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐλαττούμεναι.

Τὸ σύνολον τῶν δόσεων τούτων ἀνέρχεται εἰς δολλάρια 157.106.61

5. Ἐκ τοῦ βαρύνοντος τὴν Βουλγαρίαν μέρους ἐκ τοῦ ὀθωμανικοῦ χρέους τὸ ἀναλογοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ ληρῶν Τουρκίας 270.045.71 μέρος, εἶναι λίραι Τουρκίας. **12.064**

Ὅλαι αἱ παρατηρήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπερρίφθησαν ὑπὸ τῆς Πρεσβευτικῆς ἐν Παρισίοις διασκέψεως.

Ἡ Διάσκεψις τῶν πρεσβευτῶν ἀπέφυγε νὰ λάβῃ ἢ ἰδίᾳ ἀποφασίῃ ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς ἀναλήψεως τοῦ βάρους τῶν ἐν λόγῳ χρεῶν παρὰ τῶν διαφόρων κρατῶν ἀποδεχθεῖσα τὴν πρότασιν τοῦ γάλλου ἀντιπροσώπου παρὰ τῆ Διασυμμαχικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπως ἰδιαιτέρα τεχνικὴ ἐπιτροπὴ, ἧς θὰ μετὰσχῶσι καὶ αἱ ἐνδιαφερόμεναι κυβερνήσεις, καθορίσῃ τὰς λεπτομερείας αὐτῆς.

Ὡς ὑστάτη ἡμερομηνία διὰ τὸν ὑπολογισμόν τῆς κατανομῆς τοῦ ποσοῦ τῶν καθυστερουμένων τόκων εἶναι ἡ 9η Μαρτίου 1931.

Συμπληρώνοντες τὰ περὶ τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους προσθέτομεν ὅτι ἡ Γιουγκοσλαυία λαβοῦσα κατὰ τὰς

συμφωνίας τῆς Χάγης ποσοστὸν 5 ο)ο ἐπὶ τῶν βουλγαρικῶν ἐπανορθώσεων ἐπεζήτησε νὰ καλύψῃ περίπου τὰ βάρη αὐτῆς ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῆς εἰς τὸ δημόσιον βουλγαρικὸν χρέος. Τέλος, σημειωτέον ὅτι ἡ Ρουμανία δὲν συμμετέχει εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ δημοσίου βουλγαρικοῦ χρέους διὰ τὴν κατάληψιν παρ' αὐτῆς τῆς βουλγαρικῆς Δουβρουτσᾶς κατὰ τὸν β' βαλκανικὸν πόλεμον, διότι ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου, ἣτις ἐπισφραγίζει τὸ τέλος τοῦ πολέμου τούτου, δὲν ὑποχρεώνει σχετικῶς αὐτήν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ζητημάτων τῆς κατανομῆς τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς μεταξύ ἄλλων εἶναι δυνατὸν νὰ συναγάγῃ τις τὰς ἀκολούθους κυριωτέρας παρατηρήσεις.

Ἐν πρώτοις, εἶναι ἀξιοσημείωτος ἡ μὴ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τῶν συμβάσεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν σχέσει μὲ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Σερβίας καὶ Ἑλλάδος ἐκ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος. Αἱ πολιτικαὶ ἀπόψεις ἐκδηλούμεναι διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Ρωσσίας πρὸς τὰ βαλκανικὰ κράτη ἐπενεργοῦν βεβαίως εἰς τὴν μὴν ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων αὐτῶν. Θὰ ἦτο ὅμως παντελῶς ἀδίκος ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων αὐτῶν, διότι οὕτω θὰ ἐπεβαρύνοντο μὲ τμῆμα τοῦ δημοσίου ὀθωμανικοῦ χρέους, ὅπερ ἐσηματίσθη οὐχὶ πρὸς ὠφέλειαν ἀλλὰ κυρίως πρὸς καταδυναστευσιν τῶν βαλκανικῶν χωρῶν τὰ πτωχὰ καὶ μικρὰ ταῦτα βαλκανικὰ κράτη ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε θὰ ἐδυσχεραίνετο ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις καὶ πρόοδος τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν. Μιὰ τοιαύτη λύσις οὐδόλως ἦτο συμφέρουσα ἀκόμη εἰς τοὺς κομιστὰς τῶν τίτλων τοῦ ὀθωμανικοῦ δημοσίου χρέους. Διὰ τοῦτο δὲν ἐπεδιώχθη προσηκόντως παρὰ τούτων ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων. Ἄλλωστε, ὡς τονίζομεν ἄλλαχοῦ, τὰ βαλκανικὰ κράτη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τῶν λοιπῶν συνθηκῶν καὶ συμβάσεων τὰς ὁποίας ὑπέγραψαν μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἄλλων Δυνάμεων προκειμένου διὰ τὴν κατανομὴν τοῦ ΔΟΧ δεσμεύονται καὶ ὑποχρεοῦνται μόνον ἔναντι τούτων καὶ οὐχὶ ἔναντι τῶν κομιστῶν τῶν τίτλων τοῦ ΔΟΧ, οἵτινες ἐφ' ὅσον δὲν προῆλθον εἰς νέαν διαρρύθμισιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τῶν διαδόχων κρατῶν ἐξακολουθοῦσι νὰ εἶναι δανεισταὶ τῆς Τουρκίας.

Ἐκ τῆς συνεχείας τῆς παρούσης μελέτης προκύπτει ὅτι εἰς πάσας

τάς περί ειρήνης συνθήκας δὲν προβλέπεται ἡ κατανομή τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν, ἅτινα χάνουσι ἐδάφη των, ὡς πχ. εἰς τὴν συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου τοῦ 1913 εἰς βάρος τῆς Ρουμανίας διὰ τὴν Δουβρουτσᾶν, τὴν ὁποίαν προσήρτησεν ἐκ τῆς Βουλγαρίας. Ἐπικρατεῖ ὁμως ἡ κατανομή τῶν δημοσίων δανείων τῶν κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς μεταξύ τῶν κρατῶν, ἅτινα προσήρτησαν ἐδάφη, κριτήριον δὲ τῆς κατανομῆς λαμβάνεται ἡ ἀντοχή τῶν φορολογουμένων, ἥτοι ἡ σχέσις τῶν ἐσόδων τῶν ἀπεσπασμένων ἐπαρχιῶν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐσόδων τοῦ κράτους, ἐξ οὗ ἀποσπῶνται αἱ ἐπαρχίαι αὗται. Προφανῶς εἰς τὸν ὑπολογισμόν τῆς συμμετοχῆς λαμβάνονται ὑπ' ὄψει μόνον τὰ δημόσια δάνεια τοῦ διαμελιζομένου κράτους, καὶ οὐχὶ τὰ τοπικὰ δάνεια, ἅτινα ἐξακολουθοῦσι νὰ βαρύνωσι τοὺς δήμους ἢ τὰ ἄλλα αὐτοδιοικούμενα νομικὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἀρχικῶς συνῆψαν αὐτὰ καὶ ὅταν ἀκόμη τὰ νομικὰ ταῦτα πρόσωπα τῆς διοικήσεως ἀποτελοῦσι συνεπείᾳ διαμελισμοῦ τμήματα τοῦ προσαρτήσαντος αὐτὰ κράτους.

Ἐπίσης, δεόν νὰ σημειωθῇ ὅτι τὴν στάσιν τῶν βαλκανικῶν κρατῶν εἰς τὸ ζήτημα τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος ἐπηρεάζει ἡ μεγάλη αὐτῶν δανειακὴ ἐπιβάρυνσις. Οὕτως, ἡ ἐπαύξησις τῶν δανειακῶν αὐτῶν βαρῶν διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τῶν κρατῶν τούτων μετὰ τῶν κομιστῶν τῶν τίτλων τῶν δανείων, πολλῶ μᾶλλον διότι, ὡς γράφομεν ἄνωτέρω, τὸ ὀθωμανικὸν δημόσιον χρέος ἐσχηματίσθη οὐχὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς, ἀλλὰ πρὸς καταδυνάστευσιν αὐτῶν. Γενικώτερον δέ, ὡς γράφει ὁ καθηγητὴς Jéze¹, *c'est une règle du droit international positif que une Etat est autorisé à faire passer le paiement de ses dettes après le fonctionnement de ses services publics essentiels*. Διὰ τοῦτο γενικώτερον δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ὑποχρέωσις πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὸ βάρος ἐκ τῆς κατανομῆς τοῦ δημοσίου χρέους κράτους διαμελιζομένου μεταξύ κρατῶν, ἅτινα προσαρτῶσι τὰ ἐδάφη τούτου δὲν εἶναι ἀυστηρῶς ἐπιβεβλημένη, ὅταν ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐπιδεινοῦνται τὰ δημόσια οἰκονομικὰ τῶν προσαρτώντων κρατῶν καὶ διακινδυνεύεται ἡ ἰσορροπία τῆς οἰκονομίας των.

Οὕτω, μεταπολεμικῶς, ὅτε κατὰ κανόνα τὰ δημόσια οἰκονομικὰ τῶν κρατῶν εἶναι δυσχερῆ, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων

1. Revue de Sc. et de Leg. Financières, Oct.-Dec. 1929 σελ. 764.

τῶν συνθηκῶν εἰρήνης, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὴν κατανομὴν δημοσίων χρεῶν κρατῶν, αἰσθητῶς μειοῦνται τὰ βάρη τῶν προσαρ-
-τόντων κρατῶν ἐκ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὸ δημόσιον χρέος τῶν
διαμελιζομένων χωρῶν.

Τέλος, ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν λύσεων περὶ κατανομῆς τῶν δημοσίων
δανείων τῶν κρατῶν ἐν περιπτώσει μερικοῦ ἢ γενικοῦ διαμελισμοῦ
τούτων συνάγεται σαφέστερον ἢ ἀρχὴ ὅτι τὰ δημόσια χρέη τῶν
κρατῶν δὲν βαρύνουσι τὸ ἔδαφος τοῦ ὀφείλοντος κράτους, ὡς
γράφει ὁ καθηγητὴς Саск, ¹ ἀλλ' εἶναι τρόπον τινὰ προσωπικὸν
χρέος τῶν φορολογουμένων τοῦ κράτους τούτου.

Π. Β. Δερτιλῆς

ὕφηγῆτης τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας τοῦ
πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. La succession aux dettes publiques d' Etat (Recueil des cours de l'
A.D.I de la Haye 1928 III σελ. 262).

Μέρος βαρῶνον ἐν τῷ μέλλοντι τὴν Ἑλλάδα λόγω τῆς συμμετοχῆς της εἰς τὸ δημόσιον βουλγαρικὸν χρέος.

Ἡμερομηνία λήξεως	Ποσὸν προβλεπόμενον εἰς τὴν συμφωνίαν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν	Μερίδιον τῆς Ἑλλάδος (4.467.604 ‰)
5 Ἰανουαρίου 1931	Δολλ. 164.010.34	Δολλ. 7.327.33
5 Ἰουλίου 1931	» 161.598.42	» 7.219.58
5 Ἰανουαρίου 1932	» 159.186.51	» 7.111.82
5 Ἰουλίου 1932	» 156.774.59	» 7.004.07
5 Ἰανουαρίου 1933	» 154.362.67	» 6.896.31
5 Ἰουλίου 1933	» 151.950.76	» 6.788.56
5 Ἰανουαρίου 1934	» 149.538.84	» 6.680.80
5 Ἰουλίου 1934	» 147.126.92	» 6.573.05
5 Ἰανουαρίου 1935	» 144.715.01	» 6.465.29
5 Ἰουλίου 1935	» 142.303.09	» 6.357.54
5 Ἰανουαρίου 1936	» 139.891.17	» 6.249.78
5 Ἰουλίου 1936	» 137.479.26	» 6.142.03
5 Ἰανουαρίου 1937	» 135.067.34	» 6.034.27
5 Ἰουλίου 1937	» 132.655.2	» 5.926.52
5 Ἰανουαρίου 1938	» 130.243.51	» 5.818.76
5 Ἰουλίου 1938	» 127.831.59	» 5.711.01
5 Ἰανουαρίου 1939	» 125.419.67	» 5.603.25
5 Ἰουλίου 1939	» 123.007.75	» 5.495.50
5 Ἰανουαρίου 1940	» 120.595.84	» 5.387.74
5 Ἰουλίου 1940	» 118.183.92	» 6.279.99
5 Ἰανουαρίου 1941	» 115.772.—	» 5.172.23
5 Ἰουλίου 1941	» 113.360.09	» 5.064.48
5 Ἰανουαρίου 1942	» 110.948.17	» 4.956.73
5 Ἰουλίου 1942	» 108.536.25	» 4.848.97
5 Ἰανουαρίου 1943	» 106.124.34	» 4.741.21
5 Ἰουλίου 1943	» 103.712.42	» 4.633.46
5 Ἰανουαρίου 1944	» 101.300.50	» 4.525.71
5 Ἰουλίου 1944	» 98.888.59	» 4.417.95
	Δολλ. 3.680.584.99	Δολλ. 164.433.94

Bibliographie Andréadés, les obligations financières des provinces détachées de l'empire turc, εἰς τὴν Revue générale de droit international public 1908 σελ. 585 καὶ ἐπ. Les contrôles financiers internationaux (R.C.A.D.I. de la Haye 1924 t. I).—N. Politis, Les emprunts d'Etat en droit international Paris 1894 (ιδίως I partie ch. VI).—Streit, La question crétoise au point de vue du droit international dans la Revue Générale de droit international public 1903.—G. Gidel, des effets de l'annexion sur les concessions Paris 1904.—G. Jéze, Le partage de dettes publiques au cas de démembrement du territoire Paris 1921.—H. Appleton, des effets des annexions de territoires sur les dettes de l'Etat demembré ou annexé Paris 1894.—A.N. Sack, Die verteilung der öffentlichen Schulden in falle der Zerstückelung des Schuldner-staats εἰς τὸ Finanz-Archiv, 1927.—P. B. Dertilis, La Grèce et la dette publique ottomane Paris 1931 (ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Revue de Science et de Législation Financières oct.—dec. 1931).—H. Laphand, le partage de la dette ottomane et son règlement, Paris 1928). Remarques sur la répartition des dettes publiques en cas de démembrement d'une nation ὑπὸ Fr. Perroux εἰς τὴν Revue de Science et de Législation Financières Ἰαν.-Μαρτ. 1928 καὶ A.N. Sack, La succession aux dettes publiques d'Etat (R. C.A.D.I. de la Haye 1928 tome III).—Στ. Σεφριάδης, Σύστημα τοῦ Διεθνoῦς Δημοσίου Δικαίου, Ἀθῆναι 1925, ιδίως Βιβλ. I σελ. 341 καὶ ἐπ.—Μ. Γρηγορίου: Ἡ κατανομή τοῦ ΔΟΧ εἰς τὴν Ἐπιθεώρησιν τοῦ κ. Κοτρόζου μηνὸς Ἰουλίου 1924.—Γ. Κοφινᾶ, τὰ Οἰκονομικὰ τῆς Μακεδονίας (εἰς τὸ Δελτίον τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν 1923).—Ε. Χανδράκη, Ἡ ἐπιβάρυνσις τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς κατανομῆς τοῦ ΔΟΧ (εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐγγύς καὶ Ἄπω Ἀνατολή» τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου 1925). Π. Β. Δερτιλῆ, τὸ Πρόβλημα τῶν Βουλγαρικῶν Ἐπανορθώσεων Ἀθῆναι 1931. Χ. Δαμίρη, τὸ δημόσιον χρέος τῆς Τουρκίας, Ἀθῆναι 1915 (μετὰ προλόγου τοῦ καθηγητοῦ Ἀνδρεάδη)—Βλέπε ὁμοίως Α. Angelopoulos, Les finances publiques des Etats Balkaniques (ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν Revue des Balkans, Sept. 1932).—E.H. Feilchenfeld, Public Debts and State succession New-York Macmillan 1931 A. N. Sack, Le mode de répartition des Dettes autrichiennes et hongroises εἰς τὴν Revue d'Economie Politique 1927 σελ. 59 καὶ ἐπ. A. Antonucci, Répartition et règlement de la dette publique autrichienne et hongroise d'avant-guerre, Paris 1932.
